

Krönika

Axel Odelberg förvånas över att Margareta Winberg inte har funnit att lösningen på samhällsproblemen heter Dolly.

Leve den klonade framtiden!

De flesta bilister som drabbas av pisksnärtskador är kvinnor. Det beror delvis på att kvinnor har vekare hals än män, men det beror också på att kvinnor oftare blir påkörda bakifrån, medan män oftare kör på. En större proportion män än kvinnor gasar nämligen på när trafikljusen håller på att slå om till rött, medan en större andel kvinnor än män stannar, vilket ibland leder till att bromsade kvinnor blir påkörda bakifrån av gasande män.

Försiktiga kvinnor faller offer för aggressiva män så att säga. Fast de som framför allt faller offer för männens framfart i trafiken är männen själva. 80 procent av alla trafikdödade är män. Ett snabbt och effektivt sätt att nå närmare nollvisionen vore alltså att förbjuda män bakom ratten.

Man ska kanske vara tacksam så länge jämställdhetsminister Margareta Winberg tror att människens aggressivitet kan bekämpas med upplysning och fostran.

nerande statsfeministiska ideologin är den kulturellt betingad; män kan med andra ord uppfostras till ett mer pacifistiskt kvinnligt beteende.

Personligen tror jag mer på den genetiska förklaringsmodellen. Evolutionen har premierat ett större mått av aggressivitet hos män än hos kvinnor, men man ska kanske vara tacksam så länge jämställdhetsminister Margareta Winberg tror att människens aggressivitet kan bekämpas med upplysning och fostran.

Jag menar, vad händer den dagen landets jämställdhetsminister börjar tro att det enda sättet att bli av med det manliga våldet är att bli av med männen?

Måhända invänder någon att fortplantningens imperativ lägger hinder i vägen för de mest slutgiltiga sätten att lösa problemet med de testosteronstina hannarnas våldstendenser, alltså utrotning eller kastrering. Så var det förr men snart inte längre. Den biotekniska utvecklingen håller på att göra männen överflödiga, åtminstone ur fortplantningssynpunkt.

Dagens Nyheter konstaterade häromdagen i en rubrik att sex är "en omodern metod". Alternativet heter kloning. Flera arter av maskar, bakterier, ormar och ödlor består enbart av honor vars ägg utvecklar sig utan befruktning och blir till genetiska kopior av sina mödrar. Forskarna har hittat mer än 50 olika djurarter som förökar sig utan sex. De har utvecklat ur arter som förökar sig sexuellt och i flera fall har de bevarat parningslekarna som ett slags ritualer där honorna turas om att imitera de utödda hannarnas sexuella beteenden. Det lesbiska som norm alltså.

Bland däggdjuren finns kloning inte som fortplantningsmetod i naturligt tillstånd men här har manliga forskare lyckats hjälpa evolutionen på traven. Det klonade fåret Dolly visar vägen mot en enkönad framtid för mänskligheten, feminismens slutgiltiga seger: en värld utan våld, könskamp och pisksnärtskador, befolkad av kvinnor som klonar sig och turas om att imitera de utödda människors sexuella beteenden.

Och gärna för mig. Bara jag får leva mitt liv utan att ständigt behöva konfronteras med statsfeminismens försök att i jämställdhetens namn politisera privatlivet med obligatoriska pappanämader och andra beskäftiga integritetskränkningar, så kan jag visst tänka mig att så småningom dö ut både som individ och som kön.

29 april 1999
AXEL ODELBERG

axel.odelberg@telia.com

Altruismen frodas på klöverängarna

Är det inte dags att göra upp med utilitarismen? Bo Persson söker sig tillbaka till ekonomisk moralfilosofiska urkälla.

Den filosofiska disciplinen indelas av hävd i två: teoretisk eller analytisk filosofi samt praktisk filosofi eller moralfilosofi. Men de flesta moralfilosoferna hittar man inte inom filosofifämnet vid universiteten. De är ekonomer. Ekonomin är läran om valet; att bestämma sig och komma överens. Och detta är också studieobjektet för den praktiska filosofin.

Betraktelse/April

En disciplin med grundantagandet att människan är en väljande varelse och där man använder sig av intentionala förklaringar kan inte göra anspråk på vetenskaplighet i strikt mening. Detta går inte att dölja ens bakom de tätaste matematiska dimridder.

Ner ur elfenbenstornet

I dessa tider av moralism och samhällsligt sanktionerad avundsjuka och när charlataner reser kring och gör grova pengar på etikonsulteri vore det på tiden att ekonomerna stege ner ur sina elfenbenstorn och gjorde nytta. Men så sker inte. I stället framhärdat många av dem i en *besswischer*-attityd och förstår inte hur de ska bemöta anklagelser om enögd "ekonomism" eller om att vara kapitalets lakejer och propagandister för den raste egoism.

Kajens dagsvers från 14.10.1983 får illustrera:

I dagens Sverige handlar allt om pengar och livet står på ekonomisk fot. Där betar själen blott på klöverns ängar och läskar sig med blod och vald och hot Bland Mammons trålar och bland Krösus drängar ter sig den vise som en idiot. Hur skönt är ej det kollektivt, vi bildar av arma rika smarta dumma vildar

Mot bakgrund av det tillstånd vari moralfilosofin nu befinner sig i, är det en särskild glädje att sent omsider för denna tidnings läsare introducera *The Theory of Moral Sentiments*, på svenska "Teorin om våra moraluppfattningar". Boken är skriven av en ung professor vid universitetet i Glasgow. Det rör sig om ett hittills övertärfat mästerverk på den praktiska filosofins fält. I kontrast mot dagens ensidigt nyttomaximerande ekonomer ger författaren en rik och allsidig bild av de valmöjligheter och restriktioner som möter den dygdiga människan.

Författaren menar att det utvecklats fyra moralfilosofiska system. Det första bygger på änsändighet (*propriety*), det andra på förtänksamhet (*prudence*) och det

Urverket. Den Clockwork Orange som Burgess visar upp är en amoralisk beteenderobot. Roddy McDowall i Kubricks filmatisering.

tredje på välvilja (*benevolence*). Det fjärde slutligen är systemet som bygger på tygellöshet och lösläppthet (*licentiousness*). Till den senare kategorin måste räknas den filosofi som har som mål att maximera den individuella och samhällsliga lyckan eller nyttan.

Det förefaller till och med som om ett visst mått av förtänksamhet skulle vara ett nödvändigt villkor för altruism och vice versa.

I *Moral Sentiments* diskuteras dygdens karaktär. Man övertygas av resonemangen bland annat om att motsättningen egoism/altruism är skenbar. Folk är som regel både egoistiska och altruistiska. Det förefaller till och med som om ett visst mått av förtänksamhet skulle vara ett nödvändigt villkor för altruism och vice versa.

De val som realiseras kallas handlingar. Författaren anger att handlingar motiveras av tre överväganden, nämligen förtänksamheten, rättvisan och välviljan. Det är i balansen mellan dessa tre som dygden visar sig. I nutida ekonom-

ers analyser kommer bara det första övervägandet med, förtänksamheten, uppfattad som krass egen nytta. Förtänksamhet och välvilja är motiv för att handla. Dessa två handlingsmotiv utmärks av frivillighet. Ofrivillig välvilja, påtvingad "solidaritet", har ingen moralisk halt. Frihet är nämligen ett absolut villkor för dygd. Den *Clockwork Orange* som Anthony Burgess visar upp är en amoralisk beteenderobot.

Moral Sentiments har försetts med ett intressant och upplysande förord av professor E G West. Ur det sågas följande:

Människans ekonomiska motiv är hos Smith påtagligt flerdimensionella. Ett av dessa motiv, den stoiska självbevarelsedriften, var för honom påtagligt nog. Vad som emellertid var mer intressant var varför människor arbetade så hårt för att nå utöver sina grundläggande fysiska behov. Smiths hypoteser är vad detta beträffar moraliska, estetiska och sociologiska...

Sedan *Moral Sentiments* kom ut år 1759 har ekonomi blivit mycket tråkigare. Ämnet behöver förnyas. För övrigt anser jag att det behövs nya ekonomer till värm för marknadsökonomi. Upp till kamp mot den dimensionella utilitarismen!

BO PERSSON
bo.persson@hhs.se

Citatet

Kung Midas hade av Apollo fått ett par asneöron. Konungens blygsamhet ville att saken skulle hållas caché och därför alades hovets harfrisör vid livsstraff dels att för ingen uppenbara de kungliga örens beskaffenhet, dels att under en skickligt inrättad peruk dölja den för hopens misstänksamma blickar. Det senare lyckades, men icke det förra. Hemligheten blev harfrisören för tung; han gick till skogs, grävde en grop, steg ned där och viskade sakt: "Kung Midas har asneöron", varefter han noga igenfylld gropen och gick hem. Men så! Aret därpå uppväxte såv ur gropen och var gang vinden susade i säven, så framviskade den orden: "Kung Midas har asneöron", och på det sättet kom hemligheten i dagsljuset.

Man ser härav, att det i forna tider icke alltid lyckades för en kung att vara asna inkognito. I våra dagar däremot hör man aldrig säven berätta något intressant, varav torde kunna dragas den slutsatsen, att harfrisörerna blivit mera tystlåtna.

— Henrik Bernard Palmaer, ca 1832